

ПРОГРАМНО-ЦІЛЬОВИЙ МЕТОД У БЮДЖЕТНОМУ ПРОЦЕСІ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

к.е.н., проф. Жулавський А.Ю., студентка Сидоренко Л.М.
Сумський державний університет (Україна)

Раціональне управління бюджетними коштами як на державному, так і на місцевих рівнях є передумовою ефективного функціонування всіх сфер суспільного життя. В сучасних умовах реформування бюджетної системи, обмеженості ресурсів, необхідності посилення контролю за їх цільовим використанням, активно впроваджується перехід від традиційного до програмно-цільового методу формування бюджетів, в якому система використання бюджетних коштів спрямована не тільки на ресурсне забезпечення, а й на досягнення конкретних результатів.

Існують різні погляди вітчизняних та зарубіжних науковців щодо впровадження та застосування програмно-цільового методу формування бюджетів. Так, Пожар Т. О. побудувала механізм реалізації контрольних функцій програмно-цільового бюджетування. О. С. Квачан дослідив особливості програмно-цільового методу побудови бюджетів різних рівнів. І. В. Коновалова обґрунтувала принципи програмно-цільового управління. Проте запровадження програмно-цільового методу на місцевому рівні відбувається повільно, що передбачає аналіз причин, які стримують цей процес.

Програмно-цільовий метод – один з найдієвіших інструментів бюджетування, який полягає в розподілі фінансових ресурсів за програмами, що мають визначені цілі (кінцевий результат) або низки середньострокових чи довгострокових цілей, яких потрібно досягти. Іншими складовими методу є відповідальні виконавці бюджетних програм, паспорти бюджетних програм та результативні показники бюджетних програм, які включають: показники затрат, продукту, ефективності, якості.

Даний метод бюджетування забезпечує комплексний підхід до формування бюджету. При застосуванні програмно-цільового методу використовуються й інші методи бюджетного планування: нормативний, балансовий та метод екстраполяції. Поєднання методів допомагає встановити взаємозв'язок між ресурсами та результатами.

Запровадження програмно-цільового методу складання та виконання бюджету має такі переваги:

- ✓ забезпечення прозорості бюджетного процесу (чітке визначення завдань, на які будуть витрачені бюджетні кошти);
- ✓ підвищення рівня контролю за результатами виконання бюджетних програм;
- ✓ можливість оцінки діяльності учасників бюджетного процесу щодо досягнення поставлених цілей;
- ✓ чітке розуміння громадськістю, на що витрачені бюджетні кошти.

Застосування програмно-цільового методу в бюджетному процесі врегульовано ст. 20 Бюджетного кодексу України. Реалізація програмно-цільового методу на місцевому рівні здійснюється відповідно до вимог Методичних рекомендацій щодо порядку розроблення регіональних цільових програм, моніторингу та звітності про їх виконання, затверджених наказом Мінекономіки України від 04.12.2006 № 367. Недотримання зазначених вимог не сприяє досягненню визначених результатів програм та призводить до неефективного використання бюджетних коштів, спрямованих на їх реалізацію.

Досліджуючи затверджені програми розвитку міста Суми, було виявлено основні порушення, що виникають при програмному бюджетуванні на місцевому рівні, в частині:

- згідно з п. 2.2.6 Методичних рекомендацій, у програмі повинні наводитись джерела фінансування з розбивкою за роками. Однак, не всі програми, затверджені органами міської влади, містять дані положення. Так, Програма сприяння забезпеченню житлом педагогічних та науково-педагогічних працівників міста Суми на 2008-2017 роки не містить вказаних обсягів фінансування кожного із заходів, що не дає змоги проаналізувати повноцінність

направленого фінансування на забезпечення виконання програмних заходів, а відтак – дати оцінку досягнутим результатам.

- відповідно до п. 2.2.5 Методичних рекомендацій, розробник бюджетної програми має визначити очікувані результативні показники, за якими комплексно і всебічно можна здійснювати оцінку її виконання.

Для прикладу розглянемо цільову Програму підтримки малого та середнього підприємництва в м. Суми на 2013-2016 роки. Пріоритетним завданням програми є «збереження та створення нових робочих місць». Проте не передбачено кількості нових робочих місць, що планується створити суб'єктами підприємницької діяльності.

Треба відмітити, що очікувані результати виконання заходів бюджетних програм не завжди чітко конкретизовані, а в окремих випадках, можуть не передбачати кількісних та якісних характеристик.

Отже, сучасне формування Бюджетної системи України відбувається в складних соціально-економічних умовах. Проте результати виконання програми залежать не тільки від існуючої системи, а й від людського фактору. Тому необхідно розробити систему заходів з удосконалення бюджетного процесу, що надасть можливість поліпшити управління результатами, на досягнення яких спрямовані програми економічного і соціального розвитку регіонів.

Жулавський, А.Ю. Програмно-цільовий метод у бюджетному процесі на місцевому рівні [Текст] / А.Ю. Жулавський, Л.М. Сидоренко // Економічні проблеми сталого розвитку : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті проф. Балацького О.Ф., м. Суми, 6-8 травня 2014 р.: у 2-х т. / За заг. ред.: О.В. Прокопенко, О.В. Люльова. - Суми : СумДУ, 2014. - Т.1. - С. 235-237.